

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dispvtaiones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 7. Refutatur prima opinio contraria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

ria essentia cuiusque rei est primum ac veluti radix & fundamentum proprietatum, & aliorum omnium ipsi convenientium. Atqui actor, quo Deus perfecte & intuitiue cognoscit suam essentiam, & personas, quone perfecte & quidditatiue intelligit possibilis, est Deo essentialis: quia est perfectio simplex, nulli alteri aequè bonè aut meliori repugnans, idemque dico de actu voluntatis circa essentiam, personas, & possibilita, quæ talia. Ergo fecunditas generalis, & spirandi, illis actibus totis & adæquate sumptis tribuenda est. Nulla enim est ratio, cur aliqua pars actus essentialis excludatur à ratione fundandi processiones prædictas: & aliunde convenientius est dicere actum essentialem, totaliter & adæquate sumptum, esse rationem fundandi, & quasi radicem fecunditatum. Nec debet vlla cognitio diuina excludi, nisi repugnè specialiter fecunditatem in ea fundari. Id enim perfectius est. Et sic melius redditur ratio cur processio filij vnica sit, & Spiritus sancti vnica. Nempe quia qualibet exharit adæquate totum actum essentialem intelligendi, & volendi. Sicut etiam sunt tantum duæ processiones, idè quia Deus ad intra fecundus est, non per potentiam executiuam, quæ ad extra operatur: sed per potentias vitales immutabiliter solum operantes, quæ in viuentibus spiritalibus duæ tantum sunt, intellectus nimirum & voluntas. Denique processiones perfectius concipiuntur, si per eas intelligamus communicari formaliter, ad intra omnem rationem vitæ essentialis, secundum eam rationem quæ procedunt. Quod si Auctores loquentes de Spiritu sancto, tantum meminerunt amoris: ratio est quoniam actus voluntatis à potissimo & communiori, qui est amor, denominari solent. Item quia ipsummet odium aliquatenus, & virtualiter saltem, est amor contrarij eius quod odium habetur. Vnde facile intelligitur nomine amoris, amplissime sumpti pro formali & virtuali. Confirmabitur amplius hæc conclusio respondendo argumentis contrariæ sententiæ, quæ proponemus sect. 8.

SECTIO VII.

Refutatur prima opinio contraria.

78. **C**ONTRA primam assertionem, qua diximus filium non procedere ex cognitione contingenti, neque Spiritum sanctum ex actu libero voluntatis sentiri Valentia q. 8. de Trinit. p. 2. Cuniga disp. 9. dub. 7. & Ruis disp. 63. sect. 4. affirmantes Patrem producere Verbum secundum intelligentiam omnium contingentium. Similique modo philosophantur de processione Spiritus sancti. Probant primò auctoritate S. Augusti. lib. 15. de Trinit. cap. 13. & 14. vbi ait; *Verbum diuinum esse de omnibus que*

sunt in scientia Dei. Creatura autem contingentes, vt tales, sine dubio sunt in scientia Dei. Et, *Quicquid est, inquit, in scientia de qua natum est Verbum, in ipso est. Quod autem in ea non est: neque in ipso est.* Atqui scientia contingentium est in Verbo. Ergo Verbum natum est de scientia contingentium. Probant secundò auctoritate Sancti Anselmi in Monologio, vbi à capite 28. v. quæ ad 35. ostendit Deum vnico suo verbo omnia dicere, quod verbum ait esse perfectissimum & verissimum respectu omnium creaturarum. Et D. Thom. q. 34. art. 1. ad 3. Pater, inquit, intelligendo se & filium & Spiritum sanctum, & omnia alia que eius scientia continentur, concipit Verbum, vt sic tota Trinitas Verbo dicatur, & eam omnis creatura. Vbi notant Aduersarij primò, particulam, intelligendi, non solum concomitantè, sed causaliter: id est, in intellectu vt principio gignendi, concipit & generat Verbum. Alioquin non magis conciperet intelligendo, quàm amando se & alia omnia: quoniam amor non minùs comitatur generationem, quàm intellectio. Notant secundò, particulas illas, omnia alia & omnis creatura, complecti non modò creaturas posibles, sed etiam existentes. Quod confirmant ex eodem D. Thoma q. 37. art. 2. ad 3. vbi sic habet: *si ut pater si ut se omnem creaturam verbo: ita diligit se & omnem creaturam spiritu sancto.* Itaque essentia sanctorum Augustini, Anselmi, & Thomæ, Verbum exprimit contingentiæ. Atque non exprimit nisi ea quæ sunt in scientia ex qua procedit: sicut verbum mentale creatum non plus representat in actu secundo, quàm species ex qua procedit in actu primo: nec verbum vocale, plus quàm cognitio ex qua oritur.

Ad primum Respondeo Verbum diuinum esse de omnibus que sunt in scientia Dei, etiam de contingentibus, quamuis non sit ortum ex illa scientia prout est de contingentibus. Ad secundum dico similiter nihil esse in Verbo, quod non sit in scientia de qua natum est. Nihil enim intelligit filius, quod pater non intelligat. Sed hinc non sequitur Verbum natum esse ex illa scientia, prout est scientia omnium que attingit, adeoque etiam contingentium.

Ad tertium Respondeo Deum vnico Verbo omnia dicere, etiam contingentiæ, eo sensu (quod attinget ad contingentiæ) quod creat omnia Verbo suo, & amat Spiritu sancto: id est, creat per potentiam Verbo suo communicatam, & amat per amorem communicatum Spiritu sancto: qui amor per liberam Dei, id est, totius Trinitatis, voluntatem extenditur ad contingentiæ: sicut scientia essentialis, communicata filio per generationem, extenditur ad obiecta contingentia, posita eorum veritate & cognoscibilitate.

Ad quartum Respondeo S. Thomam ibi loqui de scientia Dei circa seipsum, perfe-

79. Soluuntur argumenta eorum qui volunt filium procedere ex notitia contingentium.

Valent. Cuniga. Ruis.

August.

nas, & possibilis: simili modo loqui de amore respectu Spiritus sancti. Neque aliud asserere, quam Verbum procedere secundum cognitionem Trinitatis, & creaturarum omnium, quatenus necessaria est, & essentialis, & prior ratione originibus ad intra: sed non prout est libera seu contingens. Neque contrarij us indicatur à D. Thoma verbis relatis ex quaest. 37. art. 2. ad 3. ubi ait Patrem dicere omnia Verbo, sicut diligit omnia Spiritu sancto. Falluntur enim qui putant Deum non diligere creaturas ut possibiles, ideoque D. Thomam eo loco debere necessariò intelligi de creaturis ut existentibus. Quòd verò ibidem scientiam illam vocat factivam: non obest: quia scientia illa creaturum, prout est necessaria & essentialis, est practica & effectiva in actu primo: licet non sit effectiva in actu secundo, illi est, non efficiat actu, nisi quando voluntas actu operatur secundum illam scientiam. Imò scientia visionis contingentium non est effectiva ut talis, sed simpliciter speculativa sui obiecti aliunde existentis.

His auctoritatibus addit Gregorius rationes quae sequuntur, dub. cit. membro 2. Præmissa est, quia per simplicem creaturarum ut possibilem intelligentiam non est pater sufficienter constitutus in actu primo ad loquendum cum filio de rebus contingentibus, quas non cognoscit simplici intelligentia. Neque enim loqui de incognitis. Ergo per scientiam visionis contingentium constituitur in actu primo ad producendum Verbum. Nam locutio est productio verbi, quod est ipsa locutio.

Respondeo Patrem non aliter loqui cum Filio de rebus contingentibus, quam dando illi formaliter scientiam essentialem & radicaliter contingentem: quatenus scientia essentialis, per simplicem velut modificationem, fit ratione post scientiam contingentium, supposita eorum veritate. Ut patrem Pater sit sufficienter constitutus in actu primo ad ita loquendum cum filio de rebus contingentibus sufficit, patrem esse in actu primo constitutum ad dandum filio scientiam essentialem circa Trinitatem & possibilis, quae scientia est necessariò notitia contingentium, supposita eorum veritate.

Secunda ratio est, quia de ratione Verbi procedit ex scientia omnium quae ipso dicuntur, atque ideo quorum est expressivum. Sed filius est Verbum expressivum contingentium: nam Pater Verbo exprimit & declarat contingencia ipsimet filio, tanquam personae cui loquitur.

Respondeo negando. Maiorem, intellectam univ ersaliter de omnibus quae quomodocumque dicuntur & exprimiuntur Verbo. Quaedam enim dicuntur tantum & exprimiuntur Verbo non nisi consequenter, ut contingencia, quatenus scientia essentialis, accepta formaliter per generationem Verbi, ad illam extendit per habitudinem non necessariam absolute, quam filius accepit in radice à patre,

accipiendo scientiam essentialem, quae per se ipsam sufficiens est ad exprimenda omnia contingencia, illaque necessariò exprimit supposita eorum cognoscibilitate.

Tertia ratio est, quia Verbum procedit ex notitia Trinitatis ut perfectissime comprehensiva. Ergo procedit ex illa ut se extendit ad contingencia: quia non est comprehensio, nisi attingat quicquid determinatè est futurum, vel non est futurum determinatè. Quodvis enim illorum est aliquid spectans ad eius voluntatem & liberum Dei decretum. Quod nisi cognoscatur, non comprehenditur Deus: quia non cognoscitur aliquid Dei, atque ita Deus non cognoscitur quantum cognoscibilis est: meliusque ac magis cognoscitur per illam scientiam, quae non solum attingeret essentiam, & necessaria Dei attributa proprietatesque: sed etiam libera eius decreta, & cognitiones contingentes, quae sunt reales & intrinsecae perfectiones Dei.

Respondeo processionem Verbi fundari in scientia comprehensiva, quae essentialis est: non autem adequate sumpta, quatenus etiam se extendit ad contingencia. Quia ut sic non est prior generatione Verbi, sed posteriori ex parte subiecti: neque est illi proportionalis, cum sit contingens & simpliciter non necessaria, processio autem Verbi sit necessaria absolute. Idemque dico de amore proportionaliter, respectu Spiritus sancti. Addo illammet scientiam essentialem, sine vlla reali additione cuiuspiam in re distincti, transire in comprehensionem absolute, & attingere omnia contingencia, sed ratione posteriori quam sint processionem, ordine necessitatis, & subsistendi quantitatis.

Quarta ratio est, quia omnis cognitio quae est in Verbo, & omnis amor qui est in Spiritu sancto, est in illis vi sua processionis. Sed scientia contingentium, & amor liber creaturarum, sunt in Verbo, & in Spiritu sancto: sunt enim attributa communia tribus personis. Ergo sunt in illis vi sua processionis. Ergo procedunt processionem, vi cuius insunt & communicantur personis productis.

Respondeo omnem cognitionem, quae est in filio, & omnem amorem ac volitionem in Spiritu sancto, esse per processionem, vel formaliter, vel consequenter & virtualiter. Formaliter quidem, essentialiter, consequenter autem & virtualiter, contingentem, quatenus scientia essentialis, processionibus praesupposita, transit posteriori ratione in contingentem, supposito obiecto contingentem futuro absolute vel hypotheticè. Quatenus etiam quicquid persona producta scit, scit per virtutem intelligendi communicatam in processione: idque sine nova entitate realiter superveniente, sed per simplicem usum virtutis intellectiva sibi communicatae, de se ad omnia sufficientis. Idemque de amore & volitione respectu Spiritus sancti cum proportionem

81.
Respondetur rationibus contingentiae.

Solutio prima ratio.

82.
Secunda ratio.

dicendum

85.
Occurrit
instantia.

Infrabis, cum Auctore citato, respon-
sionem illam non esse consonam Florentino
scienti patrem, genuisse filio omnia quæ ha-
beret, præter esse patrem. Ergo dedit illi
actus etiam contingentes & liberos. Debet
autem intelligi de formali datione, & non
de radicali solum: alioqui etiam dici posset
patrem dare filio formaliter Deitatem, &
radicaliter attributa, nempe in radice Dei-
tatis, & postea filium habere illa formaliter
à seipso. Item Ioan. 8. 14. & 5. Filius, &
Spiritus sanctus dicuntur loqui non à seipsis,
sed quæ audierunt, filius à patre, & Spiritus
sanctus ab utroque. Loquebantur autem
non solum veritates necessarias, sed etiam
contingentes, ut patet ex verbis sequenti-
bus Ioannis 16. *Quæ ventura sunt, annun-
ciabit vobis.* Atqui non à seipso loqui, sed
ab alio, non est habere notitiam eorum ab
alio in radice: alioqui quocumque scimus &
loquimur, diceremur loqui & audire à Deo,
à quo accepimus radicem sciendi & loquen-
di de illis, videlicet intellectum. Ergo est
habere formaliter notitiam illorum ab alio
communicatam.

86.

Ad primum Respondeo, Florentinum de-
bere intelligi de datione non formalitè tan-
tùm, neque radicali tantùm: sed partim
formali, & partim radicali: modo scilicet
possibilibus quæ data sunt, & modo perfec-
tissimo quo dari poterunt. Nam proces-
siones diuinæ sunt perfectissimæ, & ordi-
natissimæ. Nulla verò est ratio cur attri-
buta essentialia non potuerint dari formaliter:
sicut est ratio de contingentibus, quam
suprà declarauimus.

Ad secundum Respondeo, Filium & Spi-
ritum sanctum rectè dici loqui ab alio con-
tingentia, quia ea sciunt & loquuntur per
scientiam acceptam in radice, non quomo-
documque, neque eo modo, quo nos à Deo,
vel à parentibus accepimus intellectum &
potentiam loquendi: sed quia acceperunt
eundem numero intellectum, & eandem
numero scientiam possibilem, quæ seipsa,
sine villo reali distincto adueniente, com-
pletè sufficiens est ad intelligenda perfectis-
sime omnia contingentia, eaque intelligit
necessariò, posito quòd sicut vera obiectiue
& intelligibilia.

SECTIO VIII.

Resolvuntur alie due sententia contrarie.

87.
Sect. &
Vasq. ne-
gant Ver-
bum pro-
cedere ex
cognitione
possibilem.

Contra secundam assertionem, quæ di-
ximus Verbum procedere ex cognitione
possibilem, sentiunt Scotus in 1. dist. 1. c.
1. art. 2. & Vasq. disp. 143. cap. 3. afir-
mantes Patrem non producere Verbum per
fecunditatem intelligentiæ, quatenus in-
telligentia est rerum possibilem, sed tan-
tùm quatenus est essentia diuinæ. Ratio

eorum est, quia prius est Deum producere
Verbum, quàm cognoscere creaturas. Ete-
nim cognitio diuina est prius essentia diui-
næ, quàm rerum possibilem. Et secundum
illam cognitionem Deus est fecundus ad
producendum Verbum, cum illa cognitio
sit perfectissima & infinita.

Responde-
tur eorum
argumen-
tis.

Respondeo primò, intelligentiam diui-
nam non prius esse essentia adæquatè, quàm
sit possibilem quibuscumque essentia diuina
multiplicem habet connexionem, vbi alibi
ostendimus. Secundò, licet intelligentia
esset prius circa essentiam, quàm circa pos-
sibilia, sicut est aliqua ratione, v. g. quate-
nus Deus mediatè in essentia sua vt est cog-
nitio, vel causa & radix creaturarum, cog-
noscit possibilem: nihilominus illam cog-
nitionem esse vnicam, & indiuisibilem in duas
rationes, quarum vna sit tantùm circa essentiam
vt cognitionem, vel causam, & radicem
possibilem: altera circa ipsa possibilem: &
illa sit radix adæquata fecunditatis, non ista.
Et quamuis posset ita ratione distingui, non
esset dicendum solam priorem rationem esse
totam radicem processionis generatiuæ:
sed potius totam intelligentiam essentialiam
adæquatè sumptam, esse radicem & adæqua-
tum fundamentum illius.

88.

Obicit etiam Vasques, magis esse neces-
sariam processionem personarum, quàm
cognitionem & possibilem creaturarum:
ideòque quàmuis hæc non essent, tamen
Verbum procederet. Item etiam magis ne-
cessariam esse essentiam diuinam, quàm per-
sonas: in vt licet non essent personæ, non
sequeretur per locum intrinsecum non fore
Deum.

Disput. 10.
sect. 3.

Sed hæc, & alia id genus, suprà soluta sunt
disputando de scientia Dei, vbi ostendimus
tam esse necessariam creaturarum possibili-
tatem aliqua ratione, ac Deum ipsum, prop-
ter necessariam connexionem quam habent.
Idemque dico de necessitate singularum per-
sonarum, quæ sequitur ex essentiali com-
municabilitate trisubstantiali his tribus
personis in individuo sumptis. Si autem
esset impossibile aut creatura vlla, aut vlla
persona diuina: foret etiam impossibile
Deus, qualis nunc est, & qualis solum esse
potest, perfectissimus scilicet, & omni-
potens ad omnia & angula possibilem, tripli-
que modo subsistens excellentissime in tri-
bus personis essentia identitate.

89.

Testimonia verò D. Anselmi, quæ Vas-
ques addit his rationibus, sunt intelligentia
de creaturis vt existentibus, vel vt futuris,
non autem vt possibilem. Imò Anselm.
vt rectè notat Suar. lib. 9. cap. 6. num. 5.
nobiscum sentit in Monologio cap. 28. &
sequentibus vsque ad 44. à Vasque citatum.
Vt enim Deum vnico Verbo suo omnia di-
cere. Quod Verbum tunc est perfectissi-
mum, & verissimum respectu omnium crea-
turarum. Cum autem alicubi negat Ver-
bum diuinum esse Verbum creaturarum:
intelligendus est, vt D. Thom. explicat.

Anselm.
Suarez.